

دکتر شیبانی در نشست فعالان بخش خصوصی:

اقتصاد و بانکداری در ایران امروز

تیه و تنظیم: زیلا علیزاده

اشکاره

شهریور ماه است و هفته بانکداری و موضوع ویژه این شماره از مجله هم به صنعت بانکداری ملی اختصاص یافته است. مجموعه‌ای از گزارش عملکردها، نقد عملکردها، تحلیل عملکردها و اظهارنظرهای منتفی و مثبت، گلیه‌آمیز یا حمایت‌آمیز، منتقدانه یا جانبدارانه، واقع‌بینانه یا آرمانگرایانه، کلی و جزئی و... بحث را با سخنان دکتر شیبانی، رییس کل بانک مرکزی شروع می‌کنیم تا زمینه فراهم شود و بعد به دیگر بخش‌های این مجموعه خواهیم پرداخت.

و اما تازه‌ترین اظهارنظرهای عمومی و در عین حال همه‌چانه دکتر شیبانی، رییس کل بانک مرکزی درباره وضعیت اقتصادی و سیستم بانکی کشورمان مربوط به زمان حضور وی در جلسه هیات نمایندگان اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران است که چندی پیش در حضور جمعی از بازرگانان و صاحبان صنایع و معادن کشورمان برگزار شد. بخش‌های خیلی کوتاهی از نظریات و تحلیل‌های ارائه شده در این جلسه توسط خبرنگاری‌ها و برخی از جراید منتشر شد، اما بخش‌های اصلی و ناگفته‌ای از آنها باقی ماند که درج آنها در این فرصت می‌تواند تصویر نسبتاً کاملی از وضعیت فعلی سیستم بانکی و چشم‌اندازهای آتی در رابطه با موضوعات گوناگون را نشان دهد.

بانک و اقتصاد

جنینی در رحم مادر

دکتر ابراهیم شیبانی در ابتدای این جلسه گفت: خوشحالم از این که در جمع صنعتگران، بازرگانان، علما و دست‌اندرکاران اقتصادی هستیم. فرصت خوبی است تا وضعیت بانکی کشورمان را به‌طور کامل تشریح کنم.

سپس چنین افزود: اقتصاد ما، در حال حاضر، علیرغم همه مشکلات و تنگناها، در یک مرحله مهم قرار دارد و مانند جنینی در رحم مادر است که مراقبت ویژه‌ای لازم دارد، یعنی در حال شکل‌گیری است. اگر ما درست از این وضعیت مراقبت کنیم، انشاءالله اقتصاد ما شکل و شمایل خوبی پیدا می‌کند، یعنی به این شکل که ما الان اعداد و ارقامی داریم که روند آنها نسبت به آنچه تاکنون داشته‌ایم، تغییر کرده است، و تغییراتی که به‌وجود آمده، از اول انقلاب تاکنون واقعاً دلگرم‌کننده است. شاخص‌هایی که الان به دست آمده، علیرغم تنگناها، مشکلات و تمامی موانعی که سر راه است، به سمتی می‌رود که خیلی امیدوارکننده است، هم از حیث علمی، یعنی تحلیل‌های اقتصادی و باوری که به وجود آمده و هم از حیث عملی و اجرا.

الان مباحث علمی در ذهن اکثریت مسوولان جافتاده و همه می‌دانند که اقتصاد، یعنی چه. این تغییرات نسبت به ۱۵-۱۶ سال پیش بسیار چشمگیر است.

ما یک مقداری از روح اقتصاد دور ماندیم. این تاریخ شاید تاریخ صدساله ایران باشد، موقمی که در واقع پیشرفت‌ها شروع شد و در دنیا انقلاب صنعتی پیش آمد، روح قضیه را از دست دادیم یا این که وارونه و اشتباه گرفتیم. این مساله باید اول اصلاح بشود که خوشبختانه در حال اصلاح است. مثلاً در مورد بازرگانان چگونه فکر می‌شد؛ اکثراً تا کلمه بازرگان گفته می‌شود، فکر دلالی و دلال‌بازی می‌کنند، در صورتی که در نهج‌البلاغه

آمده است که ثروت و درآمد درست، مثل روح در بدن است و یا سفارش می‌دهد که تجار و صنعتگران را از هرگونه مساعدت و تشویق خودداری نکن، زیرا آنان پیوسته به نفع مملکت و ملت کار می‌کنند.

آزادی اقتصادی در روح اسلام است

وی در ادامه افزود: آزادی اقتصادی، آزادی تجارت، آزادی معامله و همانی که ما بخش خصوصی می‌دانیم، در روح اسلام است. فراز دیگری از نهج‌البلاغه در مورد بازرگانان نابکاری است که احتکار می‌کند. احتکار چرا بد است؟ زیرا قانون بازار را بهم می‌زند، عرضه و تقاضا را خراب می‌کند و نتیجه‌گیری از این مباحث این است که جوهره اقتصاد، فعالیت آزاد است و همانطور که حضرت امیر(ع) فرمودند، قدرت در جامعه اسلامی فعالیت این طبقه است. لذا ما چگونه می‌توانیم بخش خصوصی را طوری تعریف کنیم که برداشت عوام اینطور باشد که بازرگانان بخشی هستند که به نفع جامعه کار می‌کنند. و حضرت امیر(ع) آنان را سربازان کشور اسلامی قلمداد می‌کنند؟

اما افرادی ناآگاه این برداشت را دارند که آنان خون جامعه را می‌مکند و در بازار اخلاص می‌کنند.

معتقدم که اگر بخش خصوصی را بر اساس روح تعلیمات عالیه اسلامی و یا تعلیمات اقتصاد کلاسیک نگاه کنیم، واقعاً روح بدن اقتصاد هستند، و تولید ثروت درست، مثل آن روح در بدن است و این بخش و گروه بدون شک سازنده اقتصاد هستند.

اصولاً می‌دانید که اقتصاد با بخش خصوصی آغاز شد و دولت برای ایجاد حفظ نظم در شهر، ده و کشور و برای این که کشاورز و صنعتگر و تاجر بتوانند راحت‌تر فعالیت کنند، تشکیل شد.

نگاه کنید به تجربه کشورها

دکتر شیانی در ادامه سخنان خود در تبیین جایگاه بخش خصوصی و دولت در اقتصاد و در جهت شرح مناسبات آنها با یکدیگر گفت: بنابراین، باید در نظر داشت که وقتی گفته می‌شود بخش خصوصی و دولت، بخش خصوصی جوهره بخش اقتصاد است و بخش دولت تنظیم‌کننده و حافظ است و این را اگر قبول داشته باشیم، راه‌ها را باید طوری هموار نماییم که این بدنه جامعه بتواند فعالیت کند و اگر این بدنه فعالیت پیدا کند، پیشرفت حاصل می‌شود. نگاه کنید به تجربه کشورها ببینید کدام کشورها الان پیشرفته هستند و جز این راه را در پیش گرفته‌اند؟ و برعکس، کدام کشورها به خاطر این که راه دیگری را در پیش گرفتند، شکست خوردند؟

سهام‌ها در اقتصاد

سال‌هاست که صاحب‌نظران سهم بخش دولتی را در اقتصاد بسیار زیاد می‌دانند و می‌گویند که اقتصاد ایران عموماً دولتی است، اما دکتر شیانی می‌گوید: در حال حاضر، مطابق محاسباتی که بانک مرکزی اخیراً انجام داده، معادل ۴۰/۵ درصد ارزش افزوده اقتصادمان متعلق به بخش دولتی و ۶۰ درصد خصوصی است. این محاسبات انجام شده و به مجلس، مجمع تشخیص مصلحت نظام و دولت هم ابلاغ شده است. لذا بعضی اوقات که می‌گویند ۹۰ درصد اقتصاد دولتی است، اغراق است و واضح است، چرا که بخش کشاورزی ما عمده‌اش خصوصی است؛ بخش مسکن، بازرگانی و خدمات هم قسمت اعظمش خصوصی است.

وی افزود: هنوز اعتقاد داریم که در بعضی از بخش‌ها مثل انرژی و نفت که جزو انفال محسوب می‌شود، در صنعت، بخش دولتی نقش عمده‌ای دارد. لذا در این بخش‌ها هم خصوصی‌سازی را در پیش گرفته‌ایم که به نظرم کار بسیار درستی است و اگر طبق ضوابط انجام گیرد، هیچ ضرری ندارد و بسیار هم نفع دارد، مثلاً کشوری مثل آلمان قدرتش به شرکت‌هایش است و اگر قدرت دارد، دولت از آن قدرت می‌گیرد نه برعکس. اما در کشور ما در حدود صد سال است که مساله نفت مطرح شده و کم‌کم نقش آن در اقتصاد پررنگ شده و بالاچار وارد این فعالیت‌های دولتی شده‌ایم.

وی سپس در زمینه برنامه‌های خصوصی‌سازی گفت: اما بحث خصوصی‌سازی هم روبه‌پیشرفت است. هموارکردن راه، روان‌کردن مرادوات و ارتباطات بهترین چیزی است که می‌توانیم برای فعالیت‌های بخش خصوصی انجام دهیم. البته دولت هم باید در کنارش باشد. ما بیش از ۸۰۰ هزار واحد بازرگانی و حدود ۴۰۰ هزار واحد صنعتی - روی هم حدود یک میلیون و دویست هزار کارگاه - داریم که عمده آنان خصوصی

هستند و هموارکردن راه و حفاظت از حقوقشان موجب رشد می‌شود.

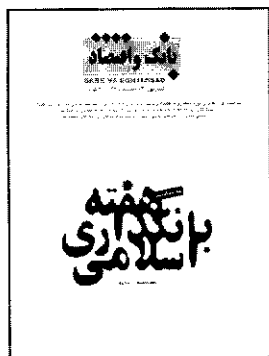
دستاوردهای اخیر

دکتر شیانی در این مرحله به شرح عملکردها و دستاوردها پرداخت و گفت: در این سال‌های اخیر، به رشد اقتصادی بالایی دست یافته‌ایم و تعدادی که به آنها رسیده‌ایم، تا به حال وجود نداشته. این اعداد ایده‌آل نیست، ولی به‌هرصورت صادرات غیرنفتی مان حجمش در حد ۶/۵ میلیارد دلار یا به بالاتر، یک رکورد است. ذخایری که ساخته شد، هیچ وقت در تاریخ اقتصاد ایران وجود نداشت. ذخایر ارزی تا به این حد و رشدها و اعداد تولیدی همه رکورد است. وی منصفانه توضیح داد: من نمی‌گویم که اینها عالی است، ولی تا به حال چنین اعدادی نداشته‌ایم و از این نظر بود که من گفتم که از نظر فنی و پیچیدگی‌های علمی ایران به خودکفایی‌های بسیار جالبی رسیده، لذا می‌توانیم بگوییم در مرحله‌ای هستیم که آن جنین (اقتصاد ما) در حال شکل‌گیری است و مراقبت از آن می‌تواند موجب تولد اقتصاد نوین ایران یا قدرت باشد و از نظر قدرت و تحرک‌دهی اقتصادی طبق نظر حضرت امیر(ع) می‌تواند روح و کالبد جامعه باشد.

سیستم بانکی و بخش خصوصی

رییس‌کل بانک مرکزی سپس به صنعت‌بانکداری در رابطه با بخش خصوصی پرداخت و گفت: در زمینه فعالیت‌هایی که در بخش خصوصی انجام می‌شود، حداقل تا آنجایی که به نظام بانکی برمی‌گردد، نقدینگی در حدود ۵۲۰ هزار میلیارد ریال است. تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش خصوصی، یعنی به بخش غیردولتی، نزدیک ۴۱۸ هزار میلیارد ریال است و این رقم بسیار بالایی است. در سال گذشته بدهی بخش خصوصی به نظام بانکی در حدود ۴۰ درصد رشد کرد و بخش صنعت و بازرگانی هم از بخش‌های دیگر سهم گرفتند. به عنوان مثال، بخش ساختمان از سهمش کمتر استفاده کرد و سهمش را به بخش صنعت داد، یعنی بخش صنعت که سهمش حدود ۳۰ تا ۳۱ درصد است، نزدیک ۳۸ یا ۴۰ درصد از تسهیلات بانکی استفاده کرد. حال اگر این ۴۰ درصد را به صورت گردشی حساب کنید، حدود ۱۱۴ هزار میلیارد ریال افزایش در مانده تسهیلات، یعنی تسهیلات تازه اضافه شده است که تقاضا بیشتر از عرضه است و موجب دل‌نگرانی و گلایه است.

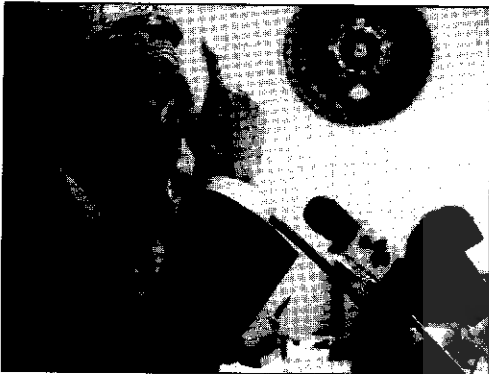
وی درباره نقش تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش صنعت گفت: ممکن است به ندرت باشد که صنعتی در این مملکت ایجاد شده باشد و از تسهیلات بانکی استفاده نکرده باشد. درست است که راه ناهموار است و یا مشکلاتی وجود دارد، اما به‌هرحال استفاده می‌کنند. به عنوان مثال، بانک صنعت و

هموارکردن راه فعالیت و حفاظت از حقوق بخش خصوصی، موجب رشد می‌شود.

تغییرات نسبت به ۱۵-۱۶ سال پیش بسیار چشمگیر است.

ارایه می‌دهم؛ تاکنون ۱۱۲۵ طرح تصویب شده که معادل هشت میلیارد و دو بیست و هفتاد و پنج میلیون دلار است. قراردادهایی که منعقد شده، مربوط به ۸۳۰ طرح است با ارزشی معادل پنج میلیارد و پنجاه و شش میلیون دلار و اعتبار اسنادی هم که گشایش شده، چهار میلیارد و دو بیست و هفتاد و هشت میلیارد است. وی افزود: حساب ذخیره ارزی عملاً از سال ۸۱ شروع شد و ظرف این مدت کوتاه، مبلغ هشت میلیارد دلار طرح تصویب شده، معادل پنج میلیارد و اندی دلار قرارداد منعقد شده و معادل چهار میلیارد و اندی دلار هم گشایش اعتبار شده است، یعنی سرعت فعلی با قبل بسیار تفاوت دارد.

▲ دکتر شبیانی: وقتی که می‌گویند ۹۰ درصد اقتصاد دولتی است، اغراق است.

بهبتر از این نمی‌شود

دکتر شبیانی در مورد نرخ ارز که تاثیر چشمگیری در فعالیت بازرگانان دارد، گفت: تنبیت نرخ ارز لازمه اقتصاد است. اگر نرخ ارز نوسان مداوم داشته باشد، تجار و بازرگانان ضرر می‌کنند. اکثریت کشورهای پیشرفته نرخ ارزششان در یک دامنه مشخص نوسان می‌کند و جلوی نوسانات شدید ارزی را می‌گیرند و یکی از وظایف مهم بانک مرکزی هم همین است. وی افزود: آنچه ما الان انجام می‌دهیم، یک سیاست درست است و بهتر از این نمی‌شود. بانک مرکزی در مورد نرخ ارز وقت زیادی را صرف می‌کند و امیدواریم که با کاهش تورم، روز به روز این نرخ معنی‌دارتر شود.

۲۰ مورد آزادسازی و روان‌سازی در بانکها

در اینجا بار دیگر وضعیت سیستم بانکی مورد توجه قرار گرفت و تحولات آن بدین صورت تشریح و ارزیابی شد: آزادسازی و روان‌سازی بانکها در مقایسه با قبل بسیار تغییر کرده و اگر بخواهم مواردی را در این رابطه بشمارم، شاید تا عدد ۲۰ برسم. وی در این باره چنین توضیح داد: در زمینه سیاست تسهیلات، در گذشته سقف اعتباری داشتیم، اما الان این سقف وجود ندارد و سقف در اختیار بانک‌هاست. دامنه نرخ‌ها هم بسیار کنترل شده بود، اما الان دامنه نرخ‌ها بسیار آزاد شده، و تعداد

معین چند سال پیش مدعی بود که ۲۵۰۰ صنعت را راه‌اندازی و خودش راهبری کرده که آمارش دردست است. پس نقش این نظامی که این خون را تلمبه می‌زند و وارد اقتصاد می‌کند، نقش کمی نیست. از طرف دیگر، تقاضاها و جمعیت فزاینده تسهیلات بیشتری را می‌طلبد و ما هم به رعایت میزان نقدینگی، منهای ذخایر قانونی مجبور هستیم و نمی‌توانیم بیشتر از آن بدهیم و این طبیعتاً اعتراض به دنبال دارد، خصوصاً که الان نرخ سود تسهیلات بانکی هم نسبت به بازار آزاد پایین‌تر است و این هم قانون اقتصادی است که تقاضا بیش از عرضه است و گلایه‌ها بسیار.

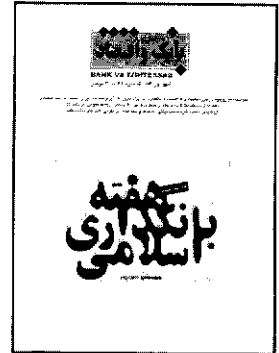
روند کاهنده نرخ سود تسهیلات

دکتر شبیانی درباره موضوع مهم نرخ سود سپرده‌ها و تسهیلات بانکی افزود: نرخ سود تسهیلات بانکی در حدود چهار سال متوالی است که به سوی روندی کاهشی می‌رود، هم در صنعت و هم در صادرات روبه کاهش است و در برنامه هم داریم که با کنترل نقدینگی که امسال انجام می‌دهیم، نقدینگی در حد ۱۵ درصد حفظ شود و سود تسهیلات و تورم هم در حد ۱۰ درصد یا زیر ۱۰ درصد شود. وی توضیح داد: اگر با سرعت این روند کاهش پیدا کند، اقتصاد دچار شوک می‌شود و نمی‌توان به یکباره آن را به نصف رساند. سپرده‌گذاران ما الان در مقابل ۱۵ درصد تورم، معادل ۱۳، ۱۴ و ۱۷ درصد سود می‌گیرند، و اگر نرخ سود تسهیلات بانکی را به نصف برسانیم، باید به سپرده‌گذاران هم نصف سود فعلی داده شود، یعنی هشت درصد، در حالی که در واقع تورم ۱۵ درصد است و در این حالت طبیعی است که پول‌ها از بانک‌ها خارج می‌شود و وارد بازارهای کالا و سکه و چیزهای دیگر می‌شود و می‌تواند نه فقط بازار سرمایه را منهدم کند، بلکه به کل اقتصاد هم لطمه می‌زند.

دکتر شبیانی سپس اضافه کرد: اما به صورت کند این عمل انجام می‌گیرد و بانک مرکزی هم این قضیه را پیگیری می‌کند تا سایر بانک‌ها هم بتوانند به حیات خود ادامه دهند. این عمل را پارسال به حد خوبی انجام دادیم. در واقع، نقدینگی چهار درصد کاهش پیدا کرد و نرخ سود تسهیلات را هم کاهش دادیم و در سال آینده هم با روالی که در پیش داریم، با قدرت بیشتری این کار را انجام می‌دهیم.

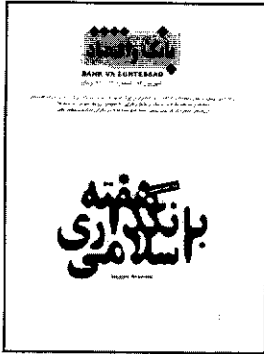
عملکرد حساب ذخیره ارزی

موضوع بعدی مورد بحث، موضوع حساب ذخیره ارزی و سهم بخش خصوصی از منابع این حساب بود. رییس کل بانک مرکزی در این مورد گفت: در مورد حساب ذخیره ارزی قدم‌های مثبت و خوبی برداشته‌ایم، اما باز ممکن است که نارضایتی ایجاد شود. آمارهایی در این رابطه در مورد بخش خصوصی

در سال گذشته، بخش مسکن قسمتی از سهمش در تسهیلات اعطایی بانک‌ها را به بخش صنعت داد.

اگر نرخ سود تسهیلات بانکی را به نصف برسانیم، باید به سپرده‌گذاران هم نصف سود فعلی داده شود.

صندوق‌ها را به نیروی انتظامی سپرد و از بانک مرکزی سلب اختیار کرد و تا سال ۸۱ که بحث سازمان‌های غیررسمی تصویب شد، نظارت بر این صندوق‌ها از حیث قانونی برعهده بانک مرکزی نبود و صندوق‌های بزرگ هم از سال ۷۷ و ۷۸ دچار مشکل شدند و عملاً از سال ۸۲ بانک مرکزی نظارت بر این صندوق‌ها را انجام داد و با نهایت آرامش و بدون هیچگونه جوسازی هم اقدام شد، حتی یک مصاحبه هم از بانک مرکزی علیه این صندوق‌ها نمی‌بینید، و ما با حکم قوه قضاییه برای نظارت بر این صندوق‌ها اقدام نمودیم.

وی برای رفع توهامات و نگرانی‌ها یادآور شد: نظارت بانک مرکزی به این معنا نیست که در سیاست‌های قرض‌دهی و وام‌دهی این صندوق‌ها دخالت کند، بلکه تنها اساسنامه و سرمایه آن صندوق‌ها را می‌بیند که چه مقدار است و اگر لازم باشد، راهنمایی لازم را انجام می‌دهد.

انصافاً دولت همکاری کرده

از دکتر شیبانی درباره افزایش بدهی دولت به بانک مرکزی و سیستم بانکی هم سوال شد. وی در این مورد توضیح داد: اشاره شده که در سال گذشته تا مبلغ سه میلیارد دلار بدهی دولت به بانک مرکزی افزایش یافته است، اما بدهی دولت به بانک مرکزی افزایش نیافته، بلکه این رقم مربوط به تفاوت نرخ ارز L.C. هایی بوده که قبلاً به نرخ‌های ترجیحی گشایش شده بودند. وی افزود: آگاه هستید که کالاها معمولاً مدتی بعد از گشایش L.C. حمل می‌شوند و در آن موقع باید L.C. پرداخت شوند. در آن موقع که L.C. باز شده‌اند، نرخ دلار ۱۷۵ تومان بود که وقت سررسید بانک‌ها و بانک مرکزی این تعهد باید پرداخت شود و چون الان نرخ ارز تغییر کرده، اگر دولت هر ساله این تفاوت را در بودجه نگذارد، به بانک مرکزی بدهکار می‌شود. بنابراین، دولت سالانه مقداری از این تفاوت را در بودجه قرار داده، اما رقم بسیار کمی بوده و یا این که پرداخت نشده و بدهی دولت بالا رفته است و این به معنی آن نیست که دولت از ما قرض کرده باشد. وی افزود: واقعیت این است که در این چند سال اخیر، دولت هیچ قرضی از بانک مرکزی نکرده و بدهی خود را افزایش نداده و اگر در سال گذشته حدود ۱/۹ درصد بدهی خود را افزایش داد، به خاطر همین مطلبی بود که بیان کردم. من به عنوان مسوول بانک مرکزی باید عرض کنم که انصافاً دولت در این چند سال اخیر نهایت همکاری را انجام داده که بدهی‌اش افزایش پیدا نکند و حتا از تسهیلات تکلیفی هم کاسته است.

باز هم نرخ سود تسهیلات

نرخ بهره یا نرخ سود یکی از متغیرهای بسیار موثر در انواع فعالیت‌های اقتصادی است. بنابراین، طبیعی است که در یک

نرخ‌ها هم که بیشتر بود، در حال حاضر جمع و در چند بلوک ساده شده است و انشاءالله کاهش هم پیدا خواهد کرد. همچنین در زمینه مجوز تاسیس بانک‌ها که قبلاً براساس نسبت سرمایه مجوزهایی از شورای پول و اعتبار و بانک مرکزی گرفته می‌شد، الان دیگر به آن صورت عمل نمی‌شود و در این رابطه طرحی به شورای پول و اعتبار نمی‌آید. در خصوص نرخ ارز هم قبلاً ۱۶ تا نرخ ارز وجود داشت، اما الان یکی است. خریدوفروش ارز توسط صرافی‌ها و با نرخ بانک نیز تفاوت بسیار ناچیزی دارد و آزاد است. و حتا حواله کردن ارز هم آزاد است، در حالی که در زمان جنگ این کار آزاد نبود.

وام ارزی

دکتر شیبانی درباره شرایط اعطای تسهیلات ارزی به صادرکنندگان گفت: در مورد اعطای وام ارزی به صادرکنندگان با L.C. باید گفت که نرخ سود بانکی و نرخ ارزی که در خارج وجود دارد، این نگرانی را برای ما ایجاد می‌کند که به یکباره و در کوتاه‌مدت ارز وارد کشور شود و به ریال تبدیل گردد و به بورس و یا بازار سرمایه آسیب برساند و باز ظرف یک سال به خارج برگردد که این کار برای اقتصاد ما خطرناک است.

وی افزود: اما در عین حال علاقمندیم که به صادرکنندگان کمک کنیم و یا از طریق حساب ذخیره ارزی به تولیدکنندگان کمک شود، اما تا موقعی که ما نرخ‌های سود داخلی را به حدی نرسانیم که به مفهوم کلاسیک قابل رقابت با بازارهای جهانی باشد، این عمل را باید مراقب بود. کشور هندوستان هم این ضوابط را کمابیش اجرا می‌کند.

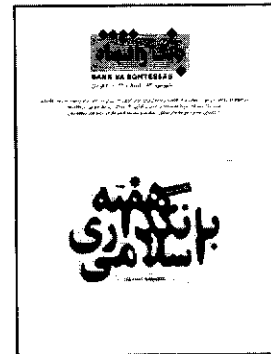
۹۰ درصد صندوق‌ها خوبند

دکتر شیبانی در مورد صندوق‌های قرض‌الحسنه و این که چرا به یکباره مانند قارچ رویدادند و بانک مرکزی هم مراقبتی نداشته است؟ گفت: قرض‌الحسنه پدیده‌ای بسیار عالی، مذهبی و معنوی است و در ابتدا برای این که هزینه جا و یا چیزهای دیگر را ندهند، در مساجد تشکیل می‌شدند. الان هم ما پشتیبان و طرفدار کسانی که قرض‌الحسنه می‌دهند، هستیم و عمده صندوق‌ها، یعنی بیش از ۹۰ درصد آنها چنین هستند. و ما هیچ مشکلی با آنان نداریم. وی یادآوری کرد: یک روزنامه‌ای چند وقت پیش از قول من نوشته بود که باید صندوق‌های قرض‌الحسنه ذخیره قانونی بسپارند! من در کجا چنین حرفی زده‌ام؟ ذخیره قانونی مال بانک‌هاست. صندوق‌های قرض‌الحسنه سالم مورد حمایت ما هستند، هم از نظر معنوی و عقیدتی و هم از نظر قانونی.

وی درباره نظارت بانک مرکزی بر عملکرد صندوق‌های قرض‌الحسنه هم گفت: در سال ۷۰ دولت وقت نظارت بر این

اگر نرخ ارز نوسان مداوم داشته باشد، تجار و بازرگانان ضرر می‌کنند.

موارد آزادسازی و روان‌سازی بانک‌ها شاید به ۲۰ مورد برسد.

استفاده از وام برای تحقیقات اقتصادی - بازرگانی یک واقعیت است و هر کشوری که هزینه‌های تحقیقات را در برنامه داشته باشد، کشوری پیشرفته است، مثلاً ژاپن و آمریکا که در حدود چهار درصد تولید ناخالص خود را به پژوهش و تحقیقات می‌پردازند، بسیار موفقتر از دیگر کشورها هستند، در حالی که این درصد در کشور ما در حد نیم درصد هم نیست، ولی برنامه‌ریزی شورای پژوهش می‌خواهد این عدد را به دو درصد برساند که شامل بخش خصوصی و دولتی خواهد بود.

رییس کل بانک مرکزی سپس توضیح داد: پرداختن به اینگونه امور به‌طور مستقیم کار بانک‌ها نیست، چون بانک یک بنگاه سودآور است و معمولاً سرمایه بانک‌ها و پولشان هم متعلق به سپرده‌گذاران است و آنها هم انتظار سود دارند. به همین علت، در بانک‌ها نرخ‌ی به نام نرخ سود تحقیقات وجود ندارد. وی افزود: به‌هرحال، این فکر تازه است و ما هم اگر بتوانیم، به عنوان عضوی که در هیات دولت شرکت می‌کند، حتماً در این رابطه همکاری می‌کنیم. اما در حال حاضر، نرخ‌ی به عنوان تحقیق نداریم. وی به گذشته‌ها هم پرداخت و گفت: البته چند سال قبل توسط بانک‌ها صندوق ویژه‌ای برای کمک به مخترعان و مبتکران ایجاد شد، اما بنیه ضعیفی داشت.

دکتر شیبانی در پایان این بحث گفت: من معتقدم که باید از وزیر علوم و تحقیقات و فن‌آوری کشور خواست تا در این زمینه بودجه بگیرد، نه بانک مرکزی، اما ما هم به سهم خودمان تلاش می‌کنیم.

رابطه نرخ سود با نرخ تورم

ضرورت کاهش نرخ سود تسهیلات باز هم تکرار شد و رییس کل بانک مرکزی باز هم توضیح داد: ما آرزو داریم که نرخ سود تسهیلات را کاهش دهیم و آن را به عدد یک‌رقمی برسانیم، اما مطمئناً قبل از این کار باید تورم را کاهش دهیم. وی افزود: از نظر اقتصادی، باید اول پایه پولی را محکم کرد و بعد نقدینگی پایین می‌آید و بعد هم تورم. او افزود: البته تورم ایران صرفاً ناشی از نقدینگی نیست، ولی یک بعد مهمش همین نقدینگی است، چون یکسری تورم‌های ساختاری هم وجود دارد، مانند ناکارایی‌ها و پایین بودن بهره‌وری‌ها. اما عمده موضوع این است که طبق تحقیقات، هر یک واحد که به نقدینگی اضافه شود، حداقل ۰/۶۵ درصد به تورم کشور اضافه می‌شود.

افزایش سرمایه بانک‌ها

رییس کل بانک مرکزی سپس در مورد افزایش سرمایه بانک‌ها گفت: در دو مرحله در این راه اقدام نمودیم: در برنامه سوم ۵۰۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت ویژه منتشر شد که دولت و بانک مرکزی آن‌ها را خریداری کردند و بعد هم یک

جمع اقتصادی به طور مکرر مورد توجه قرار گیرد. در رویکرد مجدد به این موضوع دکتر شیبانی می‌گوید: در نرخ سود تسهیلات و بهره، در بانکداری سنتی از دو نرخ صحبت می‌شود: یکی، نرخ بهره اسمی که زیر نرخ تورم بود و دیگری، نرخ بهره حقیقی که در ایران، عراق، میانمار، افغانستان و این تیپ کشورها منفی بود. اما افغانستان بعد از اشغال این وضع را درست کرده است. به طور کلی، باید نرخ بهره واقعی را در مدنظر گرفت و نه نرخ اسمی را، چون آن است که معنی دارد.

وی سپس توضیح داد: نرخ بهره حقیقی مان یا منفی است یا در حد یک درصد است. مثلاً کشوری مثل فرانسه اگر نرخ بهره‌اش شش درصد است، نرخ تورمش هم چهار درصد است، یعنی دو تا ۲/۵ درصد نرخ بهره حقیقی مثبت دارد، ولی تسهیلات کشاورزی ما ۱۳/۵ درصد نرخ سود دارد و نرخ تورم هم ۱۵/۶ درصد است، یعنی نرخ سود حقیقی منفی است. پس اینها را باید از هم تفکیک کنیم. یا مثلاً ترکیه را در نظر بگیرید: مدت یک یا دو سال است که ترکیه این موضوع را مهار می‌کند، یعنی در طول ده سال همیشه نرخ تورمش ۷۵ درصد و نرخ بهره‌اش ۷۸ یا ۸۰ درصد است و نسبتاً پیش هم رفته است. ولی ما این را نمی‌پسندیم، چون نرخ تورم بالا آزاردهنده است. برای همین هم ترکیه در مرحله اول این نرخ را به ۲۵ درصد رساند و حالا هم هدف ۱۰ درصد تا ۱۵ درصد را در مدنظر دارند. وی افزود: ما هم داریم گام‌هایی در این زمینه برمی‌داریم. کاهش هزینه‌های اضافی و کنترل نقدینگی و کنترل پایه‌های پولی است. در سال گذشته شاهد بودید که نرخ نقدینگی نسبت به ۱۰ سال گذشته که ۲۷/۵ درصد بود، پایین‌تر آمد و می‌توان ظرف سه تا چهار سال آن را به زیر ۱۰ درصد رساند.

سالی یک بار در شش‌ماه‌های علمی و مطالعات

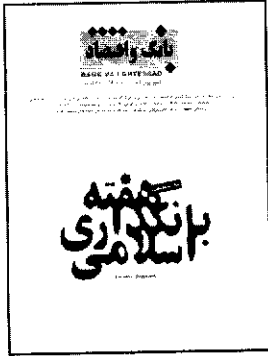
دکتر شیبانی در ادامه توضیحات خود درباره سیاست پولی گفت: البته به نظر من بسیاری از سیاست‌های بانک مرکزی قابل‌پیش‌بینی است، اما هیچ بانک مرکزی‌ای نیست که بگوید در ظرف شش ماه آینده نرخ ارز چنین خواهد شد، زیرا اگر اینطور باشد، سیاست‌های پولی و ارزی اثر خود را از دست می‌دهند. بانک مرکزی در تمام دنیا کمترین حرف را می‌زند، مثلاً رییس بانک مرکزی آمریکا سالی یک بار حرف می‌زند، چون حرف زدن او هم باعث اشکال می‌شود. بنابراین، با توجه به سیاست‌ها می‌توان پیش‌بینی نمود، اما نمی‌توان اعلام کرد.

وام بانکی برای تحقیقات

سهم پژوهش در روند توسعه پایدار و انتظارات جامعه پژوهشگران از سیستم بانکی هم در این بحث مفصل جای کوچکی را به خود اختصاص داد و دکتر شیبانی در پاسخ گفت:

الآن هم ما پشتیبان و طرفدار کسانی که قرض الحسنه می‌دهند، هستیم.

نرخ تورم بالا آزاردهنده است.

اعلام می‌شود و تولید ناخالص ملی کشورهای دیگر نیز براساس واحد پول خودشان سنجیده می‌شود. اما بانک جهانی روشی خاص دارد و کلیه تولیدات ما را براساس قیمت جهانی مدل می‌کند و بعد کالاها با نرخ ارز سنجیده می‌شوند. مثلاً اگر قرار است که کالاها ما با کالاهای آمریکا به طور یکسان سنجیده شوند، پس محصولاتمان هم باید با همان مقیاس سنجیده شوند و حتی قیمت انرژی ما هم باید به قیمت جهانی باشد. بنابراین، فقط بحث نرخ نیست، زیرا ۱۰۰ دلار در بنگلادش با ۱۰۰ دلار در آمریکا متفاوت است.

تاخیر در ابلاغ مصوبه‌های شورای پول و اعتبار

عده‌ای می‌گویند که چرا مصوبه‌های شورای پول و اعتبار با تاخیر به دست بانک‌ها می‌رسد؟ دکتر شیبانی می‌گوید: معمولاً مصوبه‌های این شورا با دو یا سه روز تاخیر ابلاغ می‌شود. اگر غیر از این باشد، باید توسط نمایندگان بانک‌ها بررسی شود.

منظره چهارراه استانبول

دکتر شیبانی در مورد منظره بد چهارراه استانبول و ازدحام ارزفروشان می‌گوید: از سال گذشته در جهت رفع آن تلاش کرده‌ایم و مجوزهایی به صرافی‌ها داده شده است تا تعویض ارز و یا خرید و فروش ارز را با مجوز بانک مرکزی انجام دهند. اما یکبار نمی‌شود این کار انجام گیرد. کم‌کم باید این راه ادامه پیدا کند. بعد از بررسی‌های لازم به حد نیاز به صرافی‌ها اجازه داده می‌شود.

کارت‌های اعتباری

در راستای بانکداری نوین، حتی هنوز از داشتن کارت اعتباری به معنای واقعی هم محروم هستیم. رییس کل بانک مرکزی هم ضمن قبول این نقطه ضعف، چنین توضیح می‌دهد: زمانی در پاریس به من گفتند: چطور امکان دارد که کارت اعتباری نداشته باشی! در واقع، نداشتن کارت اعتباری به معنای عدم اعتبار است. اما با این حال، بعضی از بانک‌ها دارند کارت اعتباری صادر می‌کنند که البته Credit Card نیست، بلکه Debit Card است. اما دنبال Credit Card هم هستیم. در این زمینه اول سعی داریم که با کشورهای همسایه و اسلامی و بعد هم با کشورهای دیگر وارد عمل شویم. اما تحریم‌ها کار ما را سخت کرده است، چون کارت‌های مهم دنیا به همان علت تحریم‌های آمریکا از ما پشتیبانی نمی‌کنند.

خصوصی‌سازی بانک‌ها

دکتر شیبانی به موضوع خصوصی‌شدن بانک‌های دولتی هم اشاره می‌کند و می‌گوید: برای سرعت بخشیدن به روند خصوصی‌سازی بانک‌ها، وارد عمل شده‌ایم و موضوع در مجمع

سیستمی ایجاد شد و از آن استفاده نمودند و سرمایه‌شان افزایش یافت؛ یک افزایش سرمایه هم براساس تغییر نرخ ارز انجام شد. اما همین کار که ما اعتبارات را به سرمایه متصل کردیم، باعث می‌شود که بانک‌ها خودبه‌خود به دنبال افزایش سرمایه بروند. این افزایش سرمایه هم از کجا باید بیاید؟ یک قسمت سود بانک‌هاست و یا این که دولت باید کمک کند.

تاسیس شعبه بانک‌ها در کشورهای دیگر

دکتر شیبانی در ادامه گفت: تاسیس بانک‌ها در کشورهایی که ارتباطات تجاری و اقتصادی با ما دارند، معمولاً دوجانبه است و برای تاسیس شعب خارجی باید قواعد بین‌المللی ایجاد بانک‌ها را رعایت کنید. بانک‌های مرکزی عراق و پاکستان که برای ایجاد شعبه با ما صحبت کرده‌اند، از ما تقاضای ایجاد شعبه را در دو کشور نمودند. بر همین اساس هم در برنامه چهارم ماده‌ای را قرار دادیم که بانک‌های خارجی بتوانند در ایران شعبه بزنند. البته باید گفت که این مساله در مجلس هفتم حذف شد که بعد از توضیحات من و مسوولان بانکی راه‌حلی برای این موضوع پیدا شد.

وی توضیح داد: در حال حاضر، شعبی که در لندن، پاریس و سنگاپور وجود دارند، همگی متعلق به قبل از انقلاب هستند.

قراردادهای یکسویه

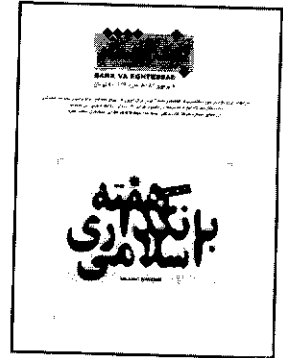
عده‌ای از فعالان اقتصادی و مشتریان بانک‌ها معتقدند که قراردادهای منعقد با بانک‌ها یکسویه است و این امر را به عنوان یک نقطه ضعف مطرح می‌کنند. دکتر شیبانی هم این نکته را تایید می‌کند و می‌گوید: درست است، زمانی که تقاضا بیشتر از عرضه باشد، قراردادهای یکسویه است و ما سعی داریم که این قراردادهای را دوسویه کنیم. در حال حاضر، نرخ سودی که در خارج از سیستم بانکی گرفته می‌شود، خیلی بالاتر از نرخ است که به بانک‌ها پرداخت می‌شود. در رهن و اجاره واحدهای مسکونی به ازای هر یک میلیون تومان رهن، مبلغ ۳۰ هزار تومان از اجاره کم می‌شود. طبق قوانین اقتصادی در این شرایط تقاضا بیشتر از عرضه است. پس یکسویگی بیش می‌آید. اما من معتقدم که رفتار عادلانه، بهترین رفتاری است که در دنیا وجود دارد. عدل مهم است و در هر مساله‌ای یکسویه عمل کردن غیرعادلانه است.

تولید ناخالص ملی

عده‌ای می‌گویند که میزان تولید ناخالص ملی ایران بین ۹۵ یا ۹۶ میلیارد دلار است، اما بانک جهانی چیز دیگری می‌گوید. دکتر شیبانی درباره این تفاوت‌های مقداری می‌گوید: تفاوت رقم‌ها به این دلیل است که تولید ملی ما براساس ریال

تورم در ایران صرفاً ناشی از نقدینگی نیست، ولی بُعد مهمش همین نقدینگی است.

برای تاسیس شعب خارجی باید قواعد بین‌المللی را رعایت کنید.

تشخیص مصلحت نیز اعلام شده است. امیدواریم که بحث اصل ۴۴ قانون اساسی که مشکل دارد، روشن شود.

ساختار قدیمی بانک مرکزی

کهنگی ساختار بانک مرکزی و لزوم بازنگری در آن هم از جمله مسائلی است که در این جمع مطرح می‌شود. دکتر شیبانی در این زمینه می‌گوید: معتمد که همه با هم سازگاری داریم و ساختار بانک مرکزی هم کهنه نیست. ساختار بانک‌های مرکزی دنیا همیشه قدیمی است و بعضاً می‌بینید که قوانین ۷۰ یا ۸۰ سال پیش را اجرا می‌کنند. بعضی از قوانین مادر نیازی به تغییر ندارند. ما در سال‌های گذشته جنگ داشتیم و مدام قیدوبند بر بانک‌ها گذاشتیم. شورای قانونگذاری بر بانک مرکزی مرکب از نمایندگان سه قوه مجریه، مقننه و قضاییه است و هر چه آنها تصویب کردند، باید اجرا شود. بنابراین، کم‌کم باید قیود را برداریم. البته یکسری از مقررات هستند که از یک نظر به آنها افتخار می‌کنیم، اما سعی می‌کنیم که اینگونه مقررات پیشرفت ما را عقب نیندازند.

استقلال بانک مرکزی

ضرورت استقلال بانک مرکزی هم مرئی‌های است که از اوایل دهه هفتاد هرازچندگاهی سروده می‌شود. رییس کل بانک مرکزی در این باره می‌گوید: استقلال به معنی جدایی نیست. ما به دنبال این استقلال هستیم و در مجلس هفتم هم تمام مواردی را که متعلق به این استقلال بود، مطرح کردیم و اعتراضی نشد. برای این که بتوانیم سیاست‌های پولی خود را اعمال کنیم، حرکات خوبی در برنامه چهارم انجام شده، مثلاً رییس مجمع بانک مرکزی با حکم رییس جمهور منصوب می‌شود و ریاست شورای پول و اعتبار هم با رییس بانک مرکزی خواهد بود که قبل از انقلاب هم چنین بود. وی سپس تذکر می‌دهد که هرچقدر هم که بانک مرکزی مستقل شود، باز هم باید مقتضیات کشور را ببیند.

تکمله

و اما تکمله یا حسن ختام این گزارش، مجموعه سوالاتی است که از سوی دکتر علی رشیدی، استاد اقتصاد مطرح شده است. درج این سوالات زمینه‌های خواهد بود برای پاسخ‌هایی که به طور مقدر - و خواهی‌نخواهی - بر عهده رییس کل بانک مرکزی گذاشته شده است:

۱) در حالی که از سی سال قبل برای بانکداران مرکزی حرف‌های در دنیا روشن بوده است که موسسات مالی غیربانکی (صندوق‌های قرض‌الحسنه، موسسات وام و پس‌انداز و...) که با مجوز رسمی و تحت نظارت بانک‌های مرکزی تأسیس شده‌اند،

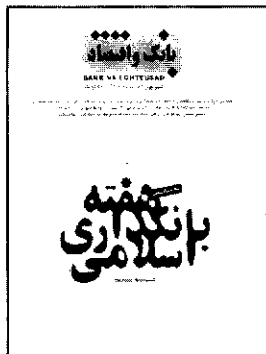
در صورت معاف‌بودن از نگاهداری ذخیره‌های قانونی، در اجرای سیاست‌های پولی بانک مرکزی اختلال ایجاد می‌کنند و آن را غیرموثر می‌سازند و از دهه ۱۹۸۰ هم درصد چهارجوبی برآمده‌اند و حتی قوانین تازه‌ای را وضع کرده‌اند، چرا بانک مرکزی ایران در برخورد با صندوق‌ها و موسسات مالی - اعتباری سبز شده مانند قارچ در بعد از انقلاب، سهل‌انگاری کرده است تا جایی که بیش از شش هزار صندوق با وعده‌های پوچ و غیرعملی، هزاران میلیارد ریال پس‌انداز مردم را از اختیار سیستم بانکی خارج ساخته‌اند و اندوخته یک عمر صدها هزار خانواده را تلف کرده‌اند؟ چه عوامل و دستوراتی در این نادیده‌انگاری موثر بوده است؟

۲) در حالی که قانون تأسیس صندوق ذخیره ارزی (ماده ۶۰ قانون برنامه سوم مصوب فروردین ماه ۱۳۷۹ و اصلاحات آن) اجازه می‌دهد که بخش خصوصی و دولت متساویاً از موجودی این حساب که از مازاد درآمد صادرات نفت ایجاد می‌شود، استفاده کنند و هدف این استفاده هم سرمایه‌گذاری در امور تولیدی صنعتی، معدنی، کشاورزی، حمل‌ونقل و توسعه خدمات فنی و مهندسی در داخل و خارج و توسعه صادرات کشور، یعنی مولدکردن منابع ذخیره ارزی اعلان شده است، پس چرا دولت و سازمان‌های دولتی تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۲ پنج برابر بخش خصوصی از این موجودی برداشت کرده‌اند (۹۵۴۷/۵ میلیون دلار در مقابل ۱۸۳۲/۰ میلیون دلار)؟ و آیا بانک مرکزی تضادی بین این طرز تخصیص منابع و سیاست‌های ضدتورمی و یا ایجاد اشتغال و رشد نمی‌بیند؟

۳) در حالی که در سال ۲۰۰۴ نرخ تورم برای تولیدکننده در اروپا و خاور دور برابر صفر درصد و نرخ تورم خرده‌فروشی ۱/۷ درصد و رشد حقوق و دستمزدها ۲/۵ درصد می‌باشد، یعنی سطح رفاه مردم مرتباً بهبود می‌یابد و متوسط رشد اقتصادی آنها حداقل ۱/۲ درصد با نرخ بیکاری ۸/۸ درصد پیش‌بینی شده است، وضعیت ایران و عملکرد بانک مرکزی را با نرخ بیکاری بالای ۱۵ درصد، رشد شاخص بهای تولیدکننده ۱۵/۶ درصد، تورم خرده‌فروشی یا رشد بهای کالاها و خدمات مصرفی ۱۵/۶ درصد و کاهش ارزش پول ملی حدود نه درصد، با نرخ‌های بهره بالای ۲۰ درصد در سال ۱۳۸۲ را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ آیا بانک مرکزی به جز صندوق‌داری دولت و تأمین نیازهای آن هدفی را در جهت رفاه مصرف‌کننده یا تولیدکننده تعقیب کرده است؟ توضیح این که بدهی دولت به بانک مرکزی تنها در سال گذشته برخلاف قانون، معادل ۳۲۱۹ میلیارد ریال افزایش یافت. این امر جدا از بازخرید اوراق قرضه دولتی بوده است. در چنین وضعی، تولیدکننده یا مزدگیر ایرانی چگونه می‌تواند خود را با تولیدکننده و مصرف‌کننده خارجی مقایسه کند و یا با آنها رقابت نماید؟

■ ■ ■
رفتار عادلانه، بهترین رفتار است. در هر مساله‌ای یک سویه عمل‌کردن، غیرعادلانه است.

■ ■ ■
تحریم‌ها کار ما را سخت کرده است، چون کارت‌های اعتباری مهم دنیا - به علت تحریم‌های آمریکا - از ما پشتیبانی نمی‌کنند.

هرچقدر هم که بانک مرکزی مستقل شود، باز هم باید مقتضیات کشور را ببیند.

است. چرا بانک مرکزی بی‌اعتنا به این وظیفه، با تبدیل اتوماتیک درآمدهای نفتی به ریال، با بالا رفتن قیمت نفت و درآمدهای ارزی کشور، یک متغیر خارجی را به بلای داخلی، یعنی بزرگتر شدن پایه پولی و ازدیاد نقدینگی و تورم تبدیل می‌کند؟ آیا مقامات بانک مرکزی هرگز به دولت و مجلس راه دیگری را پیشنهاد کرده‌اند؟

(۷) هر طلبه آشنا به فقه اسلامی و عقود و ایقاعات و هر کسی که یک درس پول و بانک گرفته باشد، می‌داند که در اسلام چیزی به نام بانکداری وجود ندارد. چرا بانک مرکزی با خرج پول فراوان، آنهم به دلار، کوشیده است تا مقاله تهیه کند تا شاید خلاف این امر را به علما تفهیم کند، در حالی که آنها طبق تعریف خود باید این را بدانند؟ چرا بانک مرکزی به مردم نمی‌گوید که کاری که بانک مرکزی در ایران می‌کند، بانکداری مرکزی و کاری که بانک‌ها انجام می‌دهند، بانکداری نیست؟

(۴) چرا بانک مرکزی و سیستم بانکی جایگاه شایسته‌ای در افکار عمومی ندارند؟ چه عواملی این وضع را ایجاد کرده است؟ آیا بانک مرکزی هرگز درصدد نظرسنجی از مردم و مشتریان بانک‌ها بوده است؟ آیا مردم به ارقام و آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی و اظهارنظرهای مقامات بانک مرکزی اعتماد دارند، در حالی که مطالعات تطبیقی نشان می‌دهد که اعتماد مردم به بانک مرکزی، کلید موفقیت بانک مرکزی در رسیدن به اهداف پولی خود است؟

(۵) چرا بانک مرکزی برای بازار سیاه ارز مشتری ایجاد می‌کند؟ چرا خود بانک‌ها نیازهای روزمره اندک مردم عادی را از محل ارز نفت در اختیار بانک مرکزی تامین نمی‌کنند؟ چرا بانک مرکزی قسمتی از ارز نفت را برای فروش در اختیار دلال‌ها می‌گذارد؟

(۶) اولین و مهمترین وظیفه هر بانک مرکزی در دنیای امروز حفظ ارزش پول ملی، یعنی حفظ ثبات نسبی قیمت‌ها

"پرش سه گام" برای رسیدن به رشد اقتصادی:

کاهش رشد نقدینگی، کاهش نرخ تورم و کاهش نرخ سود بانکی

مردادماه به نیمه رسیده بود که دکتر صفدر حسینی، وزیر جدید امور اقتصادی و دارایی کشورمان پس از چند ماه تصدی پست پرمساله وزارت امور اقتصادی و دارایی، در یک نشست مطبوعاتی شرکت کرد و تقریباً چیزی نگفت، مگر پاسخ به سوال‌هایی که از او می‌شد.

مهمترین نکاتی که در این جلسه درباره وضعیت فعلی و چشم‌اندازهای آتی اقتصاد و بانکداری کشور مطرح شد، فشرده‌ای است که از گزارش خبرگزاری ایسنا استخراج شده است.

وزیر امور اقتصادی و دارایی در این جلسه گفت: در طول برنامه چهارم توسعه، نرخ تورم تک‌رقمی می‌شود و رشد نقدینگی هم چهار درصد کاهش می‌یابد. وی سپس ضمن اشاره به افق ۲۰ ساله چشم‌انداز و برنامه چهارم توسعه و اهداف دست‌یافتنی در طول این زمان گفت: در حال حاضر، ایران با یک اقتصاد دولتی، متمرکز و غیررقابتی و متکی به درآمدهای

▶ دکتر صفدر حسینی، واگذاری بانک‌های دولتی به منظور اصلاح ساختار آنهاست.

نفت مواجه است. وی آنگاه نقش مطلوب دولت در اقتصاد را تنها نقش حاکمیتی دانست و تاکید کرد: در برنامه سوم توسعه، گام‌های بلندی برای اجرای سیاست خصوصی‌سازی و کاهش تصدی‌گری‌های دولت برداشته شده، اما دستیابی به یک اقتصاد با محوریت بخش خصوصی و رقابتی برای حضور جدی در بازارهای جهانی، نیاز به مطالعه وسیع دارد.

چرا بانک مرکزی و سیستم بانکی جایگاه شایسته‌ای در افکار عمومی ندارند؟ چه عواملی این وضع را ایجاد کرده است؟